

Bjärsjölagårds Gårdsarkiv 1875

Handskrivet dokument på svenska av Adolf von Bülow 1875/77.

Grön bok med styva pärmar märkt i gult med BJERSJÖLAGÅRD

Ref: ARKIVCENTUM SYD, Porfyrvägen 20, 22478 LUND

Arkiv: Bjärsjölagårds Gårdsarkiv

Volymnummer: H1:1

Avskrift: Leif Nyström. Många Å, Ä, Ö-bokstäver saknar cirkel eller prickar. Där dessa saknas har jag satt dit dem i avskriften. I övrigt inga ändringar.

Anm: Daterad 1875/77 men det finns sidor skrivna senare, 1881 nämns.

Några data om Adolf von Bülow

Adolf von Bülow f.1814-03-26 på godset Camin i Mecklenburg-Schwerin
d.1886-03-19 i London, England
Fader Bernard von Bülow f.1787 d.1839
Moder Elise von d.Lühe f.1795 d.1856

Syskon: Marianne von Bülow f.1812 d.1847 i Ludwigslust
Helene Friederike Elisabeth Henriette von Bülow f.1816-01-14 d.1890-11-17 i Ludwigslust
Bernhard von Bülow f.1818 d. 1841 (plats saknas)
Eduard von Bülow f.1818-01-21 d.1861-01-14 i Rostock
Heinrich von Bülow f.1819 d.1890 på godset Camin
Hermann von Bülow f.1820 d.1870 i Wismar
Emil von Bülow f.1822 d.1888 i Wolfskuhl
Hartwig von Bülow f.1823 d.1892 i Wittenburg
Otto von Bülow f.1825 d.1889 i Samter
Catharina von Bülow f.1828 d.1912 i Malchow
Friederike von Bülow f.1831 d. (uppgifter saknas)
August von Bülow f.1833 d.1885-06-26 i Wittenburg

Adolf Bülow köpte Bjärsjölagård i juli 1841 av Löjtnant H. Ehrenberg.

Enligt kyrkboken Östra Kärrstorp är Adolf Bülow inflyttad 1843.

Adolf Bülow gifte sig 1848-03-08 med Amalia Wallis f. 1828-07-18

Amalia Wallis inflyttad från Stockholm 1848-11-27

Amalia Wallis dog i Jena i Tyskland 1912-01-21

Charlotta S. Pope f. 1835-08-17 Död 1916-12-24 i Jena i tyskland

Sällskapsdam till Amalia? Inga uppgifter finns i kyrkoboken!!!!

Hon finns med på en Litografi av Fr. Richardts från ca 1860.

Familjen Bülow bodde på Skotthusa i Öved mellan 1849-12-05 och 1853-08-31
(Renoverades slottet????, uppgifter saknas)

Nästa sida omfattar en gren av släkten Bülow med Adolf von Bülow i rakt nedstigande led på fädernes sida.

Därefter något om där han växte upp nämligen godset Camin i Mecklenburg-Schwerin

Sedan de tyskar som Adolf Bülow anställde från Tyskland till ledande positioner på godset (Bjärsjölagård).

1, 2 etc är kommentarer av Leif Nyström.

????? betyder att texten inte kunnat läsas, ? = en bokstav

Bjärsjölagårds Gårdsarkiv 1875

Adolf von Bülow f.1814-03-26 på godset Camin i Mecklenburg-Schwerin d.1886-03-19

- I** *Bernard von Bülow f.1787 d.1839. (fader)*
 Elise von d.Lühe f.1795 d.1856 (moder)
- II** *Hartwig von Bülow f.1744 d.1794*
 Dorothea Sibille Balthasare von Lützwow f.
- III** *Bernhard Joachim von Bülow f.1704-09-08, d.1779-05-09*
 Christina Elisabeth von Bülow f.1724-07-24, d.1800-03-16 i Schwerin
- IV** *Hartwig von Bülow, Herr von Camin f.17.04.1674, d-1711-10-11 i Carmin*
 Catharine Louise von Negendank f.1674, d. 1727
- V** *Bernhard Joachim von Bülow, Herr von Camin f.1632, d-1676*
 Hippolita Maria von Schack f. , d.1720
- VI** *Detloff von Bülow, Herr von Hundorf f.1608, d.1662*
 Margaretha von Schack f.1592, d.1658
- VII** *Barthold von Bülow, Herr von Holldorf und Hundorf f.1533, d.1621*
 Gödel von Dannenberg
- VIII** *Hartwig von Bülow f. ca. 1500,*
 Anna von Perkentin
- IX** *Mathias von Bülow f. ca. 1470*
 Margarete von Plessen
- X** *Hartwig von Bülow f. ca. 1435*
 Margarete von Jagow
- XI** *Hans von Bülow f. ca. 1410*
 Abele von Penz
- XII** *Johann von Bülow f. ca. 1360*
 N von Ranzow
- XIII** *Johann von Bülow, Knappe f. ca. 1330*
 N
- XIV** *Johann von Bülow, Knappe f. ca. 1310*
 N
- XV** *Johann von Bülow, Ritter*
 Margaretha
- XVI** *Johann von Bülow, Ritter f. ca. 1260*
 Margarethe
- XVII** *Gottfried von Bülow f. ca. 1220*
 Adelheid
- XVIII** *N von Bülow*
 N

1, 2 etc är kommentarer av Leif Nyström.

????? betyder att texten inte kunnat läsas, ? = en bokstav

Bjärsjölagårds Gårdsarkiv 1875

Camin vid Wittenburg idag

Vapen skölden?? på huset

Karta

Camin var sedan 1663 i familjen von Bülow's ägo, och låg i området kring Wittenburg och Hagenow som arrenderades och som kallas "Bülow triangeln". Mest känd är den förra Bülow'ska herrgården Goldenbow, en byggnad från renässanstiden, som idag ligger i ruiner. Men också Rodenwalde, Albertinenhof, Potrems eller Zibühl räknas till gamla Bülow ägodelar. På Camin föddes 1816 Helene von Bülow, syster till Adolf. Hon var en av många barn födda av Bernhard von Bülow och Elise Lühe. Helene von Bülow, som tillbringade en kärleksfull barndom på Camin, men avböjde som ung kvinna det ståndsmässiga livet, blev tidigt intresserad för de fattiga och sjuka. Som grundare och första chef över det kända Diakonissenhusets Stift Bethlehem i Ludwigslust är hon fortfarande en av de mest framstående personligheterna i Mecklenburg på 1800 talet. Herrgården Camin är en vacker, stram neoklassiska tegelbyggnad i det 19:e århundratalet. 1945 byggdes den protestantiska kyrkan som "Helenenheim" för missbrukare, och betalades av ett gammalt gåvobrevet av Abbedissan Helene von Bülow. På kyrkogården i Camin, finns idag fortfarande familjen Bülow's gravkapell.

Herrgården Goldenbow som håller på att återuppbyggas

1834

2008

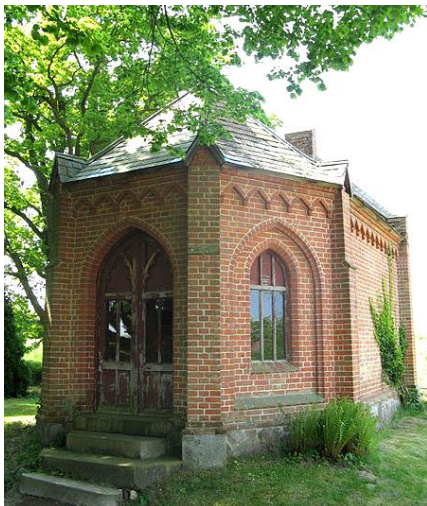
2012

Herrgården ägdes av en annan Bülow'sk släktgren.

Gravkapellet på kyrkogården i Camin.

Adolf Bulows och Amalia Wallis grav på norra kyrkogården Stockholm.

1, 2 etc är kommentarer av Leif Nyström.

????? betyder att texten inte kunnat läsas, ? = en bokstav

Bjärsjölagårds Gårdsarkiv 1875

Tyskar anställda på Bjärsjölagårds gods, hämtade från Kyrkböckerna.
Inflyttningboken för 1843 och 1844 saknas.

Namn	Titel	Född	Inflyttad	Utflyttad
Fredrik Herkelbold	Trädgårdsmäst.	1813-04-29	1843	1848. Östraby
Johan Lud. Hovold	Ladufogde	1808-08-07	1843	d.1850-07-22
- Elisabeth Roliman	- Hustru	1809-09-01		d.1872-05-30
- Johan Herman	- Son	1827-07-01		
- Gustaf Wilhelm Christian	- Son	1837-05-21		
- Henriette Sophia	- Dotter	1838-12-23		
- Anna Chatarina Dorothea	- Dotter	1841-04-24		
- Fredrik August	- Son	1843-02-13	(f. i Bjg)	
- Johanna Margreta	- Dotter	1847-08-04	(f. i Bjg)	
Joakim Phil	Dräng	1810-11-03	1843	1850. Östraby
- Maria Dreijer	- Hustru	1810-XX-YY		
- Joakim	- Son	1841-05-07		
- Johan Fredrik	- Son	1843-07-25	(f. i Bjg)	
- Herman Christian	- Son	1845-01-06	(f. i Bjg)	
- Johan Carl	- Son	1847-09-13	(f. i Bjg)	(d.1847-11)
- Henrik Ferdinand	- Son	1850-10-10	(f. i Östraby)	
Henrik Christian Phil	Statdräng	1808-07-28	1843	d.1861-06-09
- Maria Carolina Hagen	- Hustru	1816-07-16		d.1851-05-13
- Dorothea Sophia	- Dotter	1842-07-31		
- Johan Ludvig	- Son	1846-10-16	(f. i Bjg)	
Johan D. Martinsson	Inspector	1813-10-08	1844	1851. Östraby ³
August Fredrik Brandt	Dräng	1823-07-21	1849	1851.Tyskland
Ferdinand Seiderman	Trädgårdsmäst.	1821-11-27	1850	1851.Tyskland ²
Ernestine Schmidt	Mamsell	1832-XX-YY	1850	1851.Tyskland ²
Johan Hein. Zukerman	Inspector	1828-04-15	1851	1872.Östraby
Anna Elisabeth Reichard	Piga	1817-04-02	1851	1862.Tyskland ¹
- Maria	- Oäkta dotter	1849-04-20		
Joh. Christoffer Karslin	FårSchäfer	1812-01-02	1852	1874.Torrlösa
Johan Heinrich Stolt	Dräng	1820-05-03	1855	1857.Södertov
Johan Fred. Brömmer	Trädgårdsmäst.	1829-01-25	1856 ⁴	1862.Rönås Nr 3
- Louise Funck	- Hustru	1824-10-12	1856 ⁴	
- Fredrik Bernard Conrad	- Son	1857-07-10		d.1857-08-12
- August Frans Rudolf	- Son	1857-07-10		d.1857-07-16
- Louise Christina Wilhelmina	- Dotter	1858-09-17		d.1860-02-22
- Fredrik Bernard Conrad	- Son	1860-10-05		
Johan Dreus	Inspector	1822-07-06	1856	1857.Vanstad
Johan Fred. Zimmerman	Tegelmästare	1824-02-03	1866	1872.Amerika

¹ Gift med Christian Phil 1852-01-31. Christian dog 1861-06-09.

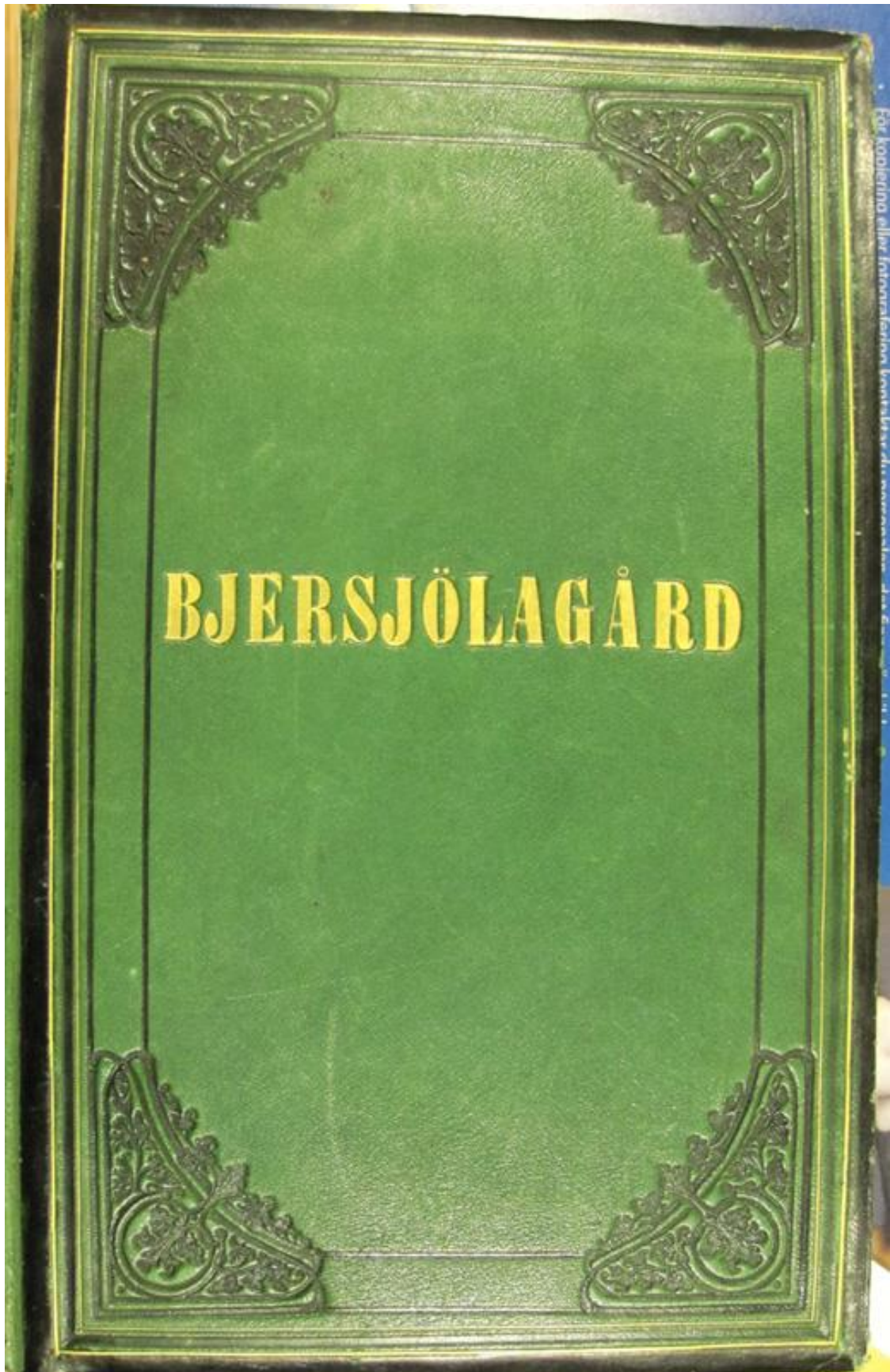
² Flyttade in och ut samtidigt.

³ Gift 1848-04-19 med jungfrun Johanna Löfvendahl, Alestatorp

⁴ Giftna i Sverige 1856-12-14.

Bjärsjölagårds Gårdsarkiv 1875

Boken (handskriven av Adolf Bülow, avskriven av Leif Nyström)

1, 2 etc är kommentarer av Leif Nyström.

????? betyder att texten inte kunnat läsas, ? = en bokstav

Bjärsjölagårds Gårdsarkiv 1875

START PÅ AVSKRIFTEN.

Löst blad i boken, fotograferat.

N:1 Ett mantal Bjerröd och Bjerrödsladugård ejdes,
1725 af Ljhtnant Schreiber.
1736 af Capten Coijet.
1748 af Koffjägmästare Coijet.
1766 af Rytmästare (Jedan General?) Coijet.
Major Henrik Coijet.
Ljhtnant Ehrenborg
1841. Kammarjunkaren (Jedan Kammarherren) A. v. Bülow.

Sidan 1 av Adolf von Bülows handskrivna beskrivning, fotograferad.

Kammare. A. von Bülow
Egenhändig a anteckningar angående ..
Egendomen Bjärsjölagård. 1875. 44.

1, 2 etc är kommentarer av Leif Nyström.

????? betyder att texten inte kunnat läsas, ? = en bokstav

Bjärsjölagårds Gårdsarkiv 1875

Avskrift av sidan 2 av Adolf von Bülow's handskrivna beskrivning.

Personalia

Född på Egendomen Camin i Mecklenburg Schwerin den 26 juli 1814 var jag den äldste af 13 syskon, 9 bröder och 4 systrar som den von Bülow'ska Familjeboken¹, jag ha skänkt till Lunds Bibliotek, nermare utvisar. Jag var anställd i Storhertiglig Mecklenburgisk tjänst som Cammar- och Jagtjunkare, och tjänstgjorde sist i maj månad 1841 som Cammarjunkare vid Storhertigen Paul Fredriks Hof i Schwerin. Då min fader dog redan den 29 Maj 1839 och han efterlämnade Camin ograverat och dessutom cont. penningar så ansåg jag under mindre anspråk kunde köpa mig en liten Lantegendom. Då i Mecklenburg likväl Egendomar var höga i pris tänkte jag se på Egendomar i Sverige, ty Svenska Nationen ägde en ärorik historia och Svenska Armeen hade i Tyskland lemnat vakra minnen efter sig, genom sin Gudsfruktan och Tapperhet. Dessutom ägde Sverige i politisk heseende stort framträda för andra Länder, genom sitt isolerade väl begränsade läge, styrkt genom Norges förening med Sverige. 1841 fanns hvarken i Sverige eller Norge en medlem av familjen von Bülow som i Norra Tyskland var särdeles stark representerad. Som familjeboken utvisar fanns i 14de århundra en gren af familjen i Sverige, som var beslägtad med Rikets anseddasta slägte som Sparre, Grip, 3 Rosor m.fl; med Anna von Bülow², abdisa i Wadstena Closter.

¹ "Bülow'sches Familienbuch", som utkom i två band 1911-14. Författaren heter Adolf von Bülow. (bearbetad av denne Adolf ????, Finns på Lunds UB)

² Regentlängen Abbedissor Vadstena, 1501-1518 : [Anna Fickesdotter Bülow](#)

Avskrift av sidan 3 av Adolf von Bülow's handskrivna beskrivning.

Closter som dag därstädes 1519, utslocknade den von Bülow'ska³ grenen i Sverige. Under senare tid uti 16 och 17 århundraden fanns åter släkten besatt på Ingelstad i Skåne inflyttade från Dannemark men utslocknade åter i början på 17^e århundradet. I graf Capellet i Ingelstads kyrka hvilar en del av släkten som ägde gården. I slut av Juny månad 1841 reste jag öfver Dannemark via Helsingör till Skåne och såg under ledning af en Hans Bäklen en Mechlenburgare som ägde ett litet arrende under Gedsholm tillhörande Ryttmästaren Tornerhjelm, på åtskilliga egendomar. Av dessa egendomar var Bjärsjölagård den av mig mest omtyckta som väl bebyggd och ägde ett större värde i mina ögon genom sitt i lägervall⁴ liggande Kalkbrott och flera mossar. Med Inspector. C Burrau på Tosterup och en Mechlenburger Landsman Herr Hagdeman reste jag till Bjärsjölagård och bjöd för Egendomen ett areal av 835 T.L. fem tunna guld,⁵ Men Egaren Løjtnant H. Ehrenborg begärde sex Tunna guld. Jag vill ej ge mera än 5 Tunna guld och vi reste för att se på annan egendom. På vägen halfva in till Tolesbo kom ett ridande bud efter oss med en lapp skriven av Löjt. Ehrenborg till Herr Burrau så lydande: Då min hustru önskar att allt må blifva avslutat så må det gå i Guds namn. H Ehrenborg. I följd härav bestämdes måste i Lund andra dagen för att skriva Köpebrevet.

³ Anna Fickesdotter Bülow dog 1519.

⁴ Lägervall = förfall, vanskött

⁵ En Tunna guld, tyskt värde, 1841 i Sverige 16667 kr enligt Adolf Bülow
1834 i Sverige 6250 Riksdaler Specie = 4 x 6250 kr
1873 25000 kr

1, 2 etc är kommentarer av Leif Nyström.

????? betyder att texten inte kunnat läsas, ? = en bokstav

Bjärsjölagårds Gårdsarkiv 1875

Avskrift av sidan 4 av Adolf von Bülow's handskrivna beskrivning.

Egendomen tillträdde genast af köparen den ?⁶ Juli 1841 och förbehöll sig säljaren Löjtnat Ehrenborg att bo kvar med familj till den 24 October samma år då han flyttade till sin Egendom Wankifva. Ehrenborg var en Hedersman och aldrig hafva vi råkat med hvarandra i ovänskap, som eljest så ofta händer i sådana fall, mellan köpare och säljare och har en ärlig vänskap varit rådande oss emellan alltid tills hans tidiga död på Wankifva. Löjtnant Ehrenborgs svågers bror till hans hustru född Ehrenborg, Löjtnant vid Sallerups Sqadron som var bosatt där hos sin svåger stannade qvar hos mig som biträde och sällskap då jag alls inte var kunnig Svenska språket hvaremot han förstod något Tyska hvilket han snart under vårt samvaro talte ledig lika som jag lärde mig Svenska att jag snart kunde reda mig med folket. Min granne Baron Hans Ramel på Öfveds Closter visade mig genast mycken välvilja och vänskap som var mig mycket kärt och nyttig då jag i hans hus lärde känna Skånes första familjer som tillika visade mig mycken välvilja så att jag trivades snart väl i mitt nya hem i Skåne. Löjtnant Ehrenborg som under en glad middag hämtades af Grefve Albert Ehrensvärd nuvarande Landshöfding i Göteborg upphöjdes till Excellens värdigheten som var min första Minister, då han troget skötte mina affärer jämte mig här vid gården och har Löjt. Ehrenborg

⁶ Datum finns ej angivet.

Avskrift av sidan 5 av Adolf von Bülow's handskrivna beskrivning.

allt framledes ifrån denna tiden i venkretsen kallats för Excellens och än vid femtio års ålder Excellensen stannade hos mig på Bjersjölagård tills jag gifte mig i Mars 1848 i Stockholm med Amalia Wallis och öfvervar han min bröllop i Stockholm. Bjersjölagård var mycket vanskött och gaf i de första åren föga inkomster hvarför mykna penningar lades ned i odlingar och byggnader, de sednare kanske förhastade hvarigenom skulden ej obetydligt ökades. Första årets gröda var 182 Tr⁷ spannmål, kalkbränningen var i största lägervall och gaf endast 1000 kr för året och lagården lika mycket. Sedan ökades genom odlingar sädes produktionen årligen och uppsattes bränvins bränneri och Ättika brygeri som bedrifvets ifrån 1844 till 1851 då bägge rörelserna nerlades som visserligen utvisade stor brutto men föga Netto Inkomst. Min Inspector Martinsson⁸ från Mecklenburg som skötte Bränneriet och Ättika Bryggeriet köpte sig Egendom i Östraby och fortsatte sen för egen räkning Bränvin bränneri och Ättika Bryggeri som jag nerlade här. När Martinsson kom hit ägde han ingenting! En Tysk Ladufogde Hovold⁹ som var här samtidigt med Martinsson var till början en duglig och rask karl men började suppa och blef mindre samvetsgrann. Han red till Frenninge för att spana efter Tjufgods hos en Smed, söp sig full sprängde i Karriere genom bygatan föll av hästen på en Stengerdsgård och dog på stället. Jag var mycket ledsen först men ansåg det sedan

⁷ Tr = Tunnor. En tunna spannmål år 1841 = 165 liter dvs $182 \times 165 = 30 \text{ m}^3$. (fast mått)

⁸ Johan Martinsson f. 1813-10-08 kom från Tyskland 1844, till Östraby 1851 enligt kyrkboken.

⁹ Johan Hovold f. 1808-07-08 kom med familj från Tyskland 1843. Död 1850-07-22.

1, 2 etc är kommentarer av Leif Nyström.

????? betyder att texten inte kunnat läsas, ? = en bokstav

Bjärsjölagårds Gårdsarkiv 1875

Avskrift av sidan 6 av Adolf von Bülow's handskrivna beskrivning.

som Guds straff för honom då begreppet om mitt och ditt var hos honom i senare tider mindre samvetsgrann. Efter Martinsson och Hovold erhöll jag en ung duglig och redbar Inspector Zukerman¹⁰ från Mecklenburg och har jag tacka honom mycket för Bjärsjölagårds uppkomst. Av Bjerröds bys jord tillköpte jag dels af Ingeniren A J Malmberg dels af Månsson en jordyta af 215 Tunland därför betalte jag ca 30,000 Rd¹¹ så att hela arrealen nu var 1050 T.Land som kostade 83/m + 30/m = 113,000 Rd. Den i Bjerröd köpta jorden som var af utmärkt beskaffenhet odlades och 1854 uppgick spannmåls produktion till 2040 Tu en vaker¹² tillökning då 1841 gröda var inte talet 200 Tu spannmål. Då på sednare tid dels genom bättre skötsel af jorden, dels genom högre spannmåls priser Böndernes förtroende till jordens värde mycket tilltaget, så begagnade jag mig af Conjuncturen och sålde i Bjerröd inclusive Nr 7 1/8 mtl vattenqvarnen, 150 Tunn land jord för 500 Rd per Tunmland, Hvaföre jag således erhöll 75,000 Rd ett ovanligt högt pris då räntefoten var fem procent och för arrendejord köpet betalades 15 Rd p. Tunn Land. Räkna man att hela Egendomen kostade 113,000 och avdragen darifrån de 75,000 Kronor så återstår 38,000 kronor för resterande 900 Tunmland. År 1874 gaf Egendomen 38,000 kr Netto Revenu således lika mycket som primitifva Egendomen kostade. Ett sådant resultat vanns naturligt ej utan stora förbättringar i Egendomen genom odlingar, jordens förbättring, uppförande af många synbara hus, och storartade ny kalkugnar.

¹⁰ Inspector Johan Henrik Zukerman f. 1828-04-15 från Tyskland 1851, till Rönås Nr 3, 1862.

¹¹ 1 riksdaler 1855 = 1 kr.

¹² Det set ut som det står "vaker" (vacker), bokstäverna stämmer med övrig text

Avskrift av sidan 7 av Adolf von Bülow's handskrivna beskrivning.

Sjöuttappning och kanalgrävningen från Kalkbrottet Deputerar¹³ stora ränteförluster de första 10 åren som ett i allt kan anslås till 400,000 kronor. Af gamla hus jag ej har byggt föres 1. Corps de Logi 2. Stora logan av sten vis a vis 3. Brenneri och Källor 4. Tegelstenshuset vid Trädgården 5. Gråstenshuset vid vägen till Brunslöf. Alla andra hus är af mig uppförda och alla bondgårdar ombyggda. Alla vångar äro drainerade och till största delen manglade. Till Bjärsjölagårds uppkomst verkade 3^{ne} factorer. 1. Kalkbrottet som under 40 år lemnade en Brutto Inkomst af 1,200,000 Kronor deraf hälften Netto. 2. Min hustru som förde 300,000 kr i boet och sköte sitt hushåll och Trädgård med myken ordning och omtanke. 3, Jernvägen som öppnades här 1866. Jernvägen har ökat Bjärsjölagårds värde dubbelt. Då vi äger Egendomen skuldfritt, och vårt äktenskap är barnlöst så tillbringar vi vintern i södern de sednare 20 åren dels i Schweiz vid Genevasjön, dels i Italien. Likväl har Italien förtråde före Schweiz, med sitt ojemförligt blidare klimat. Nevi och Genua vid Medelhafvets strand har utmärkat sig mest af alla vintersejanser genom sitt blida klimat, mogna Oranger hela vintern hängande på träden.

¹³ Pengar för betalning av skuld

1, 2 etc är kommentarer av Leif Nyström.

????? betyder att texten inte kunnat läsas, ? = en bokstav

Bjärsjölagårds Gårdsarkiv 1875

Avskrift av sidan 8 av Adolf von Bülow's handskrivna beskrivning.

Bjärsjölagårds ägare

Sedan Beritzholms Slott på fredlig sätt blifvit nerrifven som var byggt av Tegel som flyttades bort. En saga går att Svaneholms Slott är uppfört af Beritzholms tegel som ej är otroligt då de stora Gårdarna commenderade hundratals Bönder med åkdon. Den förste kände ägaren af Bjärsjölagård lär varit en Löjtnant Schreiber, men då inga byggnader af hans tid finns kvar lär B.L. väl då endast varit en större Bondgård. Familjen Cojet var den första familjen som tagit hand om Gården och uppförde i 3^e Generationen Corps de Logi och loga och några hus av sten samt tegelsten huset vid vägen till Bjerröd och gråstenshuset vid vägen till Brunslöf. Den siste ägaren var Adolph Cojet som var gift med Ulrica Silferskjöld och uppförde han södra flygeln af Corps de Logi med plattor som af mig ersattes med galvaniserad plåt som skulle vara rostfritt, Adolph Cojet ägde utom B.L. Vollsjö i sin helhet och Säbyholm likväl var han spelare gjorde en bedräglig Cokurs och rymde om natten ifrån sin bevakning som skulle passa honom som gick så till jag låtit berätta mig af en gammal Trädgårdsmästare Sjöberg. Om natten beställdes åkdon på landsvägen nedan trädgården och han kördes till Löberöd der nya hästar erhålls till Landskrona därifrån han rymde till Kjöbenhavn, der han lefde än oantastad flera år bedjande från gamla bekanta han träffade der om understöd.^{13a}

^{13a} Adolt Ludwig Coyet f. 1781 på Riseberga, dog i Köpenhamn 1844.

Avskrift av sidan 9 av Adolf von Bülow's handskrivna beskrivning.

Bjärsjölagård såldes i Cokurs Auction och inropades för 5 Tunnor Guld eller 83,333 Kronor af Ryttnästaren Mickael Ehrenborg på Hessleholm som var gift med Grefve Dückens syster ifrån Örtofta. Ryttnästaren E. testamenterade Egendomen till sin son Löjtnant Hendric Ehrenborg som sedan köpte B.L. af sin far. Fadern som var general önskade se sin son bosatt i sin närhet vid Hessleholm Hvarför Löjtnant H.Ehrenborg sålde B.L. och styckade i mindre lotter egendomen i Brunslöf och Bjerröd som han sålde 1841 i Juli månad då jag köpte återstående af B.L.

Löjtnant Ehrenborg var en hedersman, och ehuru han med sin hustru född Ehrenborg bodde hos mig till den 24 Oct. då familjen flyttade till Wankiva han köpte för 100,000 kronor som han lär hafva förtjent vid B.L. och underlydandes försäljning, så har oss emellan aldrig något ovänskapligt ord fallits.

Nu är han död¹⁴, Heder åt hans minne.

¹⁴ Löjtnant Hindric Ehrenborg dog på Wankiva sätesgård 1856-12-31, 49 år gammal.

1, 2 etc är kommentarer av Leif Nyström.

????? betyder att texten inte kunnat läsas, ? = en bokstav

Bjärsjölagårds Gårdsarkiv 1875

Avskrift av sidan 10 av Adolf von Bülow's handskrivna beskrivning.

Bjärsjölagård då det köptes av mig var vanskött och gaf ingen renevu. Som kartan utvisar som följde köpet fanns vid gården ca 75 TL öppen åker och en nyodling Djupadals vången af 20 TL som var surt och ej utdikad så att den 1841 på Dp i 20 TL höstades 1 Lass korn per Tunmland. Efterhand fortsatte nu odlingarna i Bjerröd på den redan tillköpta jorden derstädes dels vid Bjersjölagård. I Bjerröd odlades 100 TL som var utmärkt jord så odlades först Hästhagen och Bersaröd som vore bevuxna med stor Bok och Ekskog. Bokskogen som då ägde lite värde vandrade till stor del i Kalkugn och Eketimmer gagnades till stor del till Staathus och Bondgårdars ombyggnad. Efter behof ombyggdes lagården och nödiga uthus med stora kostnader. Som gamla kartan utvisar fanns nära boningshusen 2ra stallängor den norra till arbetshästar och den södra till vagnhästar, vagnport och på westra sidan hughuset, den av häststallarna är nybyggda fanns 2ra korsvirkeshus som användes till ko och oxstallar som av mig nedtogs och uppförde de nuvarande häststallar. Hur besvärlig odlingsföretag var i den tiden må nämnas att inte folk vill åtaga sig rothugga stora träd hvarför jag intog några arbetare familjer ifrån Mecklenburg endast för att lära folket rothugga och dika ty för gropar fanns i den tiden i åkerjorden som var allmänt vattendränkt att såningstiden började först då jorden var upptorkad i slut af Maj och till större delen av Juny månad hvarför endast 6/tu korn och hafre såddes med föga avkastning. Odlingarna var mycket dyra hvarföre skulden ökades de första 10 åren betydligt. 1854 tröskades likväl redan 2040^{Tu} säd och såldes därpå för 15,000 kronor. 1855 och 1856 såldes likväl åter i Bjerröd

Avskrift av sidan 11 av Adolf von Bülow's handskrivna beskrivning.

100 Tunmland af den odlade jorden för 50,000 kronor dermed skulden minskades men sädes produktionen aftog tills nya odlingen vid Bjärsjölagård kunde åter öka sädes produktionen. Brännvinsbränningen idkades härkring 7 år till 1852 och tillika med ättika tillverkning då dessa rörelser upphäfdes och föreståndaren för dessa rörelserna min Inspector Martinsson flyttade till Östraby och flyttade dit ättik fabriken härifrån som jag skänkte honom vid afflyttningen. Kalkbränningen uppdrefs alltmera som visade sig af alla rörelser vara den solidaste.

Bjärsjölagårds sjö af en yta av en 25 " 30¹⁵ TL. urtappades af mig genom en Canal som började vid landsvägen till Östraby och sprängdes med stor kostnad förbi parken genom kalksten. Hela arbete då kostade 6000 Kr men behöfver hvarje år en rensning, en del abborre och gäddor fanns i sjön som ej var djupt och hvilande på dy och Mossjord¹⁶ der en äng efter utdikningen bildade sig som ger årligen ca 40 Lass hö¹⁷, likväl än ej av stort fodervärde. De må nämnas att bron under landsvägen hvilat på nära intill hvarandra laggda runda ekstokkar som räkka än en bra tid, men skulle de ruttna och stänga vattenafloppet en gång under bron så får vatten ledas den gamla trumma midt för lind allen som innan sjön sänktes gick dit åt, och en försänkning genomförd på flottning satt, ledde vatten midt genom allen till trumman, så att den norra sidan af lindar till allen, fanns utanför parken.

¹⁵ 25 till 30 tunmland = 0,12-0,15 km². Vombsjöns storlek 12 km² = ca 5*2,4 km

1 tunmland är tex 50 x 100 m = 5000 m². Sjöns storlek var förr större, ca 1/10 av vombsjön

¹⁶ Består av döda och förmultnade växtdelar

¹⁷ Ett lass hö = 340 kg

1, 2 etc är kommentarer av Leif Nyström.

????? betyder att texten inte kunnat läsas, ? = en bokstav

Bjärsjölagårds Gårdsarkiv 1875

Avskrift av sidan 12 av Adolf von Bülow's handskrivna beskrivning.

Skogen vid B.L. fanns 1841 i en högst bedröflig tillstånd och fanns endast gammal Ek och Bokskog och en del ale och få björkar. Ekskogen är som en stor prydnad, till en del bibehållen, tillika stor. Bokskogen, slotts plantering, bokskogen vid lagården. Inga unga träd fanns i skogen då densamme vistes och samman betades av hästar och fäkreatur. Jag fredade skogen derefter och alla unga träd i skogen såväl bok, ahle och Ek som Björk är uppväxta under min tid och de flesta träd är uppkomna efter själfsådd frö. Emellan Slottet och Stora Skogen fanns endast några enstaka Ahl och Björk och har frö af dessa få träd såds hela sammanhängande skogsremsan öster om sjön som är nu en rätt vacker ungskog af ahl och Björk ibland Ahl finnes och höst Ahl alnus incana¹⁹ dess frö jag likväl har köpt och egenhändig utsådt vid den gamla sjöstranden. Vidare har jag själf sådt på en mossbacke gran frö i stora Bokskogens norra gräns som nu utvisar en liten ståtlig granskog. Fröet utsåddes av mig den 1 May 1852. All annan gran som finns på ägorna är tillika af mig sådd eller i små plantor utsatt wester om slottet och bakken vid vägen till Brunslöf. De få furu träd som finnes på Stora skogens syd westra utkant har jag tillika sådt 1853. En väl vårdad skog ger lika mycken afkastning p. Tunmland som åkerjorden då skogens värde stigit betydlig och jag sålde i år 1881 i November 40 famnar 6 quarter/3 fot/lång¹⁸ bokved No 1 till L??? lef.²⁰ för 24²¹ kr famnen. Om all skog fanns kvar nu som fanns på ägorna 1841 så hade densamma efter nuvarande pris betalt nära nog köpeskillingen för egendomen. Då jag är en stor vän af fåglar så har jag ofta fredat ett ruttet träd dom var bebodd af Starar eller hakspet. Alla Kastanieträd som finnes på gården och ägorna undantagen det stora i planteringen nära Norra ändan af

¹⁸ 6 quarter/3 fot/lång = 89 cm = 3,56 m³ /famnar

¹⁹ Gråal är ett litet träd eller buske med slät och ljusgrå stam. Arten skjuter rikligt med rotskott vilket gör att den ofta bildar stora täta bestånd.

²⁰ Lund lef. ??? Namn som ej går stt tyda

²¹ Priset svårtytt. 24 kr = 1,4 kr/kubicfot = ca dåtidens pris. Totalt ca 1000 kr/40 famnar.

Avskrift av sidan 13 av Adolf von Bülow's handskrivna beskrivning.

Sådes hjelmen har jag uppdragen ur frö kastanien jag medtaget ifrån Örtofta som äges af min vän Greve Hendrik Dücken. Det kastanie träd som är planterat i gräsplanen före Borggården flyttades med klimp²² bort bakom brygghuset och tagades 1an det 3je i raden ifrån trädgårdsporten som ersattes var af ett mindre träd som kännes än i tjokleks skillnad. Alm och Ask växa här ypperligt och har jag deraf planterad i par i bokskogen i Ahlekärr som växa såddes raskt i skogens nord vestra utkant och förordas plantera askar på ägorna som ger ett ypperligt gangvirke. Alla asketräd som äro planterade här vid landsvägen af mig köptes af en plantskola i Westerstad på 1850 tal. Träden voro 4 och 5 alnar höga och planterades af min trädgårdsmästare Seyderman en Tysk så väl att inte ett enda träd gick ut. Det visade sig sedan att Aske träd är det hårdaste trädslag emot skador på barken ty ett träd blef af en gosse af okynne på en

²² trädg. o. skogsv. om (större) klump av jord som omgiver rötterna på en (för plantering avsedd) planta.

1, 2 etc är kommentarer av Leif Nyström.

????? betyder att texten inte kunnat läsas, ? = en bokstav

Bjärsjölagårds Gårdsarkiv 1875

fortsättning sidan 13

bred af 4^{tum} runt ikring befriad af barken och träd dog ej ut utan ersatte barken åter så småningom efter flera år. Lön allen midt för gården vid landsvägen var planterad af Löjt. H Ehrenberg och 1841 voro det ca ärmstjocka som år 1881 således cirka 55 år gamla.

Trädgården med park öster om Corps de Logi har tillökats i olika skiften. Densamma börjades vid anläggningen i mindre skala närmast gården sedan under Cojetternas tid då Corps de Logi uppfördes ökades den och intogs en del af skogen till parken. I den nedre trädgården i den sk dammgården Norr om vattendamen fanns i denes tid drifverier²³ längs en ner rifven mur som begränsade dammgården åt Norra sidan. Under Ehrenborgs tid förstördes de då jag ej fann annat än gamla muren och dess grund qvar.

²³ *Drivhus för frukt som i vårt klimat är svåra att odla i det fria.*

Avskrift av sidan 14 av Adolf von Bülow's handskrivna beskrivning.

Af mig udvidgades trädgården norr om bokehäcken och gjorde alla trädplanteringar och drifhus anläggning å vin och persika kast²⁴, den lilla låg stammade fruktträdplanteringen anlades om våren 1881 och togs träd från trädskolan i Korsör. Det gamla Almträd och aske som ett vild stort körsbärsträd fanns likväl förut bakom häcken nära Brygghus muren. Den nya trädgården wester om gården af ca 2 TL rymd instängdes och anlades af mig och kostade stenvallar mycket arbete. Alla vin och persiko kaster anlades tillika. Endast i trädgårdens södraste sida fanns i gamla tiden en liten köks trädgård som några gamla fruktträd än utvisa. Ehuru denna trädgård är drainerad så är vegetationen klen då undergrunden är af sämre anskaffenhet men är jorden genom djupgrävning och gödning redan mycket förbättrad. När trädgården väl underhålles och skötes så uppfyller den i all hänseende gårdens behof men att den ger en Netto behållning är ej att förvänta.

Ängsvattning anlades här på 50-talet som började vid landsvägsbron och sträkte sig öfver 50 TL. på båda sidor om vattenafloppet ifrån sjön, dett var naturligt innan sjöaftappning var påtänkt. Endast en höjd öster om vattenloppet kunde ej uppnås med vatten, och på denna kullen sådde jag gran och lönträds frö i Maj 1852 som nu är redan stora träd, som önskas bibehållas. På dessa silängar på 50 TL. höstades öfver hufvud årligen 100 lass hö²⁵, men då vatten kom endast ifrån Torfmossen, då var hövärdet ej stort. Här må anföras att sjön i gamla tider var mycket stort och sträkte sig öfver alla Bjärsjölagårds Östrabys och Brunslöfs mossar hvarför gamla Slottet var af vattengrafven fredad innan krutet uppfanns. Alla gamla sjögränser är än mycket markerade genom stenvallar, som

²⁴ *Ett mindre växthus eller s. k. kast.*

²⁵ *Ett lass hö = 340 kg*

1, 2 etc är kommentarer av Leif Nyström.

????? betyder att texten inte kunnat läsas, ? = en bokstav

Bjärsjölagårds Gårdsarkiv 1875

Avskrift av sidan 15 av Adolf von Bülow's handskrivna beskrivning.

finnes öfverallt der fasta landet nu är så t. ex. hela vägen ifrån Tulesbos gräns i öster längs mossen och som den följer i skogen vid Slottet. Gamla vattenafloppet i den äldsta tiden följde stora skogen öfver Norra mossen till Djupadahls vången och följde sidden der nu landsvägsbron finnes och följde så dalgången under Lineskogen der öfverallt lemningar av Torfjord finnes så t.ex. på ett ställe under Lineskogen ca 100 famnar²⁶ söder om bron finnes i ängen en liten stenfritt plan som är ett torfmosse lager af 3 alnar djuplek. Sjösand finnes därföre på hela utkanten af stora skogen på botten af marken.

Torfmossen som för 40 års tid då äfven flödig skog fanns utan värde nästan inte aktades har nu kommit här till sitt fulla värde. När B.L. köptes 1841 var Norra Mossen än så vattendränkt att den knappast kunde passeras till fots. Denna mosse inneslöt likväl för Egendomen en ej anad värde ty då kalkbränningen skulle forceras måste torf till bränsle anlitas. Den Norra Mossens Torf var mogen svart Torf af ypperligt beskaffenhet och orörd, då i avseende till de oerhörda mossar med stora grafvar likväl färska dvs. Kärnfulla furustubbar ingen vanlig Torfskärning med torfspadar var möjligt. I följd deraf införskref Jag år 1842 några torfarbetare ifrån Hannofer som införde här för första gången i Sverige den s.k. tyska Tramptorfen beredning som nu är känd i hela Skåne och tillverkas sådan torf på de flesta Stora Egendomarna som äga mossar och därför Bränvins bränning eller Tegelbruk. Här blef den uteslutande användt till kalkbränningen och uttogs årligen den norra mossen under ca 25 års tid årligen 2000 rutor eller 2000 lass torf. Samtidigt upptogs alla furustubbar

²⁶ 1 famn = 1,78 meter.

²⁷ *Tramptorf beredes af ett arbetslag om två man, den ene uppgräver och trampar tillsammans med vatten torfven till en tjock gröt som sedan kastas upp i ett tråg, hvarifrån den andra mannen skyfflar massan i en skottkärra. Denna utköres på plankor till torkfältet och urstjälpes uti en med vanligen 72 stycken fack, hvardera 20 x 12 x 8 cm., försedd form.*

Avskrift av sidan 16 av Adolf von Bülow's handskrivna beskrivning.

i beting och betalades efter famn och upplag på det hela på dessa 20 T.L. 2000 två tusen furuställen endast som furu inga Ekstubbar ibland således 100 f. stubbar per TL. dess stubbar hade ett brännvärde för mig af 5 kronor famnen således för 10,000 kronor eller 500 kr per T.L. Under 25 år upptogs 50,000 Lass Torf. Torfen ägde till kalkugn ett värde af 4 kr per Lasset således 50,000 Lass = 200,000 Kronor. Mossen planterades hvarje år åter efter hand. När denna mosse var utskuren så måste skärtorf²⁸ på den stora Mossen af lätt och mossaktig beskaffenhet anlitas och uppförde på westra mossen 5 st stora öppna Torflador med tegelstenstak och forslade torfen hem till ugnen i stora 4 sp. Torfvagnar. 3 a 4 millioner Torf måste årligen skäras, och köptes årligen flera hundra famnar björkved ifrån Öfveds Closter och till och med Söfdeborgs närmast belägda skogen, all Eldebrand åtgick till kalkugn. Tegelugn brändes med stenkol.

²⁸ *Tillverkning av skärtorf kräver den minsta apparaten i fråga om redskap och arbete varför denna torv ställer sig billigast. Den helt enkelt skäres upp ur mossen med kniv eller spade, de avskurna styckena lägges upp på kanten på torvschaktet, köres med skottkärra på plankgång ut p torkplatsen.*

1, 2 etc är kommentarer av Leif Nyström.

????? betyder att texten inte kunnat läsas, ? = en bokstav

Bjärsjölagårds Gårdsarkiv 1875

fortsättning sidan 16

1876 uppfanns lyckligtvis en Torfmaskin därmed torfen kunde bearbetas med ångkraft och köptes en 8 hästars Locomobil och en ny torfmaskin som satts igång första gången 1877. Maskinen uppallades på norra mossen och användes der på redan utskurna och åter planerade mossen en materie som casserades vid Tyska Torfberedningen och var omöjligt gagna på annat sätt då den var odugligt och ej bindande hvarken till Tramp eller skärtoft, men machinen förarbetade materien så väl och homogen att en ypperligt Torf beredades med ca 35,000 st Torf om dagen med 1000 st till ett 2 st Lass. Till början af augusti tillverkades ca 2100 Lass Torf och Torfven visade en förvånande brännkraft så att tre Lass Torf motsvarade i brännvärde 1 lass bästa Engsstockar. Då ett Lass stockar 45 fot motsvarar här på platsen ett värde af 20 Kronor så är ett Lass Torf värd 7 Kronor. Således 2000 Lass Torf = 14,000 Kr. Tillverknings kostnaden är cir-

Avskrift av sidan 17 av Adolf von Bülow's handskrivna beskrivning.

ca 1 Krona Lasset. Till upptagning af dess. 2000 Lass Torf åtgick ca 1 Tunmland efter arbetskostnaders afdrag har således 1 Tunmland gifvit 12,000 kronors värde behållning g. torfven. Då nu mossen som förut nämnd en gång redan var uppskuren så ser man hvilket stort värde en åsatt användt torvmosse äger. I år 1881 är således det 5-året der maskintorf på Norra mossen bereddes och med samma lyckliga resultat som förut. En tio års tid kan möjligen den Norra mossen än användas till Maskin Torf sedan blir den naturligtvis dyrare då passande mosse vid Tolesbos eller Östrabys gräns måste uppsökas och Trampast af Torf blir genom längd avstånd dyrare. Själfva gamla sjöbotten då den blir bättre utdikad innehåller naturligtvis tillika Torfmossa, men för att åstadkomma Torfven i sjöbotten behöfver ytterligare en djupare Canal gräfning som bör taga sin början från aflopps Canalen ifrån Kalkbrottet. Detta dyrbara men nyttiga arbete är framtiden förbehållen, ty detta arbete kommer allt att kosta 20,000 kr och vore jag inte för gammal /67år/²⁹ så skulle jag ej betänka mig att påbörja detta för B.L. mossar nyttiga arbete. Till dess har Sjösenkningen och Canalen ifrån Kalkbrottet kostat mig redan nämnda Summa eller 20,000 Kr. Genom de 2ra under banan vid Tolesbo Mosse och den vid Bronslöfs mosse anlagda broar bör äfven Watten afledas på laglig väg att ej Bjärsjölagårds Sjö äng blir öfversvämmad som redan nu sker. De utkartade framtida arbete bör af B.L. ägarn ensamt utföras ty det blir odrägligt när bymännen fortfarande springa hit och hålla hof som det var förut då dikningen genom Norra Mossen var indelt och bonden skulle deltaga underhålla vatten afloppet ifrån Sjön för sina Torfmossar skull hvarföre jag åtaget mig låta ensamt gropa på mina ägor.

²⁹ dvs detta är således skrivet 1881.

1, 2 etc är kommentarer av Leif Nyström.

????? betyder att texten inte kunnat läsas, ? = en bokstav

Bjärsjölagårds Gårdsarkiv 1875

Avskrift av sidan 18 av Adolf von Bülow's handskrivna beskrivning.

Kalkbrottet vid Bjersjölagård är mycket gammalt ty tydligen är gamla grunder vid Beritzholms Slott som än synas på vestra sidan redan murad med kalk som brändes i små fyrkantiga öppna gräshus ugnar och synes lemningar t. ex sådan ugn i stora skogens sud westra hörn på arrende jorden ca 30 steg från skogens gräns i norr vid gerdesgården den gamla sjö gränsen i gamla tiden. På Öfveds closter och flera ställen här brändes kalk af Bjersjölagårds sten, men det har ej gått i stor skala då inga gamla stora stenbrott finnes. Så tex. har i gamla tiden Is källaren som af mig redan flera år dertill begagnad, tills jag förmonligare och beqvemare lade isen på passande ställen och tåkete med Torfmull, varit Kalkugn och dammgårdens stenbrott hvarefter dammen i trädgården än är qvar. I den tiden låg kalkbrott i skogen utan för trädgården. Först sedan jag köpte B.L. har kalkbrottet upparbetats till mera betydelse. Tills dato var aldrig jorden vid kalkbrottsbrytningen flyttad annorlunda än den kastades ner der sten var tagen all jord och sten som är flyttad i högar ikring kalkbrottet är flyttad i min tid med schaktbårar och går den mossar till många tusen Kubikfamnar. 1841 då jag köpte B.L. fanns endast en öppen gräshus ugn på platsen där nu ugnarna finnes, ugnen var öppen fyrkantig med 3^{ne} halfva eldstäder motsvarande på hvar sida i öster och wester emot norr fanns en stor half ingång till ugnen der stenen insattes och mosades till under bränningen, och åter öppnades till den brända kalkens uttagning. En sådan ugn levererade ca 100 Läster³⁰ kalk var gång den utlägs och kalken transporterades af bönder för betalning till sin bestämmelse. En ugn brändes vanligtvis en hel veka och åtgick dertill oerhörda mossar med bränsle. Det hände till och med, att stora gröna

³⁰ En läst kalk = 0,6 m³. Det finns olika definitioner på 1 läst kalk från 12 till 24 tunnor!!!!

Avskrift av sidan 19 av Adolf von Bülow's handskrivna beskrivning.

Bokträd fälldes i brist på bränsle för att genast brännas i ugnen. Detta elände rakte under många år tills jag upptäckte en kalkugn vid Elben under Altona³¹ den s.k. Wittgrefska kalkugn som genast togs ritning på då densamme ensamt eldades med lös skärtorf³² och en Byggmästare ifrån Altona Herr Ficke åtog sig med sitt folk uppföra hos mig en dylik ugn 1857. Denna ugn lyckades förträffligt och var mykna bränsle besparande.

Några år sednare uppfördes här genom samma Mästares folk en dylik ugn Nr 2 och afsättning ökade sig att båda ugnar var i verksamhet under hela sommaren. Då 1866 Järnvägen här öppnades var det allt först uppfylla alla behof och tillika skaffa så myken ved och torf därmed endast ugnarna kunde eldas. 1871 gjorde jag efter anvisning av en god vän i Stralsund³³ Herr Röks som sjelf der ägde kalkugn en resa till Berlin och såg i Feur-Strasse der ny kalkugnar som ägdes af en Herr Kilka. Med denna kom jag öfverens att låta uppföra 1872 hos mig 2^{ne} dylika nya kalkugnar.

³¹ Altona stadsdel i Hamburg vid floden Elbes norra strand.

³² Skärtorf tages upp med torvspade i tegelstora bitar som sedan lägges ut för torkning.

³³ Stralsund är en tysk stad i delstaten Mecklenburg-Vorpommern och är belägen vid Östersjökusten.

SLUT PÅ AVSKRIFTEN.

1, 2 etc är kommentarer av Leif Nyström.

????? betyder att texten inte kunnat läsas, ? = en bokstav